

מסכת נדה פרק א

(ב,א) משנה: שמאי אומר: כל הנשים דיין שעתן. **הלל** אומר: מפקידה לפקידה, ואפילו לימים הרבה. **וחכמים** אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. כל אשה שיש לה וסת, דיה שעתה. והמשמשת בעדים, הרי זו כפקידה, וממעטת על יד מעת לעת, ועל יד מפקידה לפקידה. כיצד דיה שעתה? היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות, ופרשה וראתה, היא טמאה והן טהורות. אף על פי שאמרו מטמאה מעת לעת, אינה מונה אלא משעה שראתה

גמרא: גמאי טעמיה דשמאי? אקסבר: העמד אשה על חזקתה, ואשה בחזקת טהורה עומדת! %והלל: כי אמר "העמד דבר על חזקתו", היכא דלית ליה ריעותא מגופיה - אבל איתתא, **(ב,ב)** כיון דמגופה קחזיא, לא אמרינן אוקמה אחזקתה!

{ומאי שנא ממקוה, דתנן: מקוה שנמדד ונמצא חסר, כל טהרות שנעשו על גביו למפרע, בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד, טמאות - לשמאי, קשיא למפרע; להלל, קשיא ודאי - דאילו מעת לעת שבנדה, תולין, לא אוכלין ולא שורפין - ואילו הכא, טומאה ודאי!?

אחתם, משום דאיכא למימר: העמד טמא על חזקתו, ואימא: לא טבל! {אדרבה! העמד מקוה על חזקתו, ואימא: לא חסר! אהרי חסר לפניך! {הכא נמי, הרי דם לפניך!?! אהשתא הוא דחזאי! {הכא נמי, השתא הוא דחסר!?! אהכי השתא - התם איכא למימר חסר ואתא, חסר ואתא - הכא, מי איכא למימר חזאי ואתא, חזאי ואתא!?! {ומאי קושיא!?! דלמא הגס חזיתיה!?! אהתם איכא תרתיה לריעותא - הכא איכא חדא לריעותא!

{ומאי שנא מחבית, דתנן: היה בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה, והולך, ואחר כך נמצא חומץ - כל שלשה ימים¹ ודאי; מכאן ואילך, ספק. קשיא לשמאי אהתם, משום דאיכא למימר: העמד טבל על חזקתו, ואימר לא נתקן! {אדרבה! העמד יין על חזקתו, ואימר לא החמיץ!?! אהרי החמיץ לפניך! {הכא נמי, הרי דם לפניך!?! אהשתא הוא דחזאי! {התם נמי, השתא הוא דהחמיץ!?! אהכי השתא - התם, איכא למימר: החמיץ ואתא, החמיץ ואתא. הכא, מי איכא למימר: חזאי ואתא, חזאי ואתא!?! {ומאי קושיא!?! דלמא הגס חזיתיה! אהתם איכא

1 לפננו נוסף "הראשונים", ורש"ל מחקו, ורש"י לא גרסו, אלא הוא פירוש

מחברת נדה - א

תרתי לריעותא - הכא איכא חדא לריעותא!

{ורמי חבית אמקוה - מאי שנא הכא ודאי, ומאי שנא הכא ספק?!
אמר ר' חנינא מסורא: מאן תנא חבית? ר' שמעון היא, דלגבי
מקוה נמי ספקא משוי ליה, דתנן: מקוה שנמדד ונמצא חסר, כל
הטהרות שנעשו על גביו למפרע, בין ברשות הרבים בין ברשות
היחיד, טמאות. ר' שמעון אומר: ברשות הרבים טהורות, ברשות
היחיד תולין!

(ג,א) ושניהם לא למדוה אלא מסוטה - רבנן סברי: כי סוטה -
מה סוטה, ספק היא ועשאוה כודאי - הכא נמי, ספק ועשאוה
כודאי!

{אי מסוטה, אימא: כי סוטה - מה סוטה, ברשות הרבים טהור -
הכא נמי, ברשות הרבים טהור! אהכי השתא - התם משום סתירה
הוא, וסתירה ברשות הרבים ליכא - הכא משום חסר הוא - מה
לי חסר ברשות הרבים, מה לי חסר ברשות היחיד?! ~וכי תימא:
הא, כל ספק טומאה ברשות הרבים טהור - כיון דאיכא תרתי
לריעותא, כודאי טומאה דמי!

ורבי שמעון סבר: כי סוטה - מה סוטה, ברשות הרבנס טהור -
הכא נמי, ברשות הרבים טהור

{אי מסוטה, אימא: כי סוטה - מה סוטה, ברשות היחיד טמאה
ודאי - הכא נמי, ברשות היחיד טמאה ודאי?! אהכי השתא -
התם, יש רגלים לדבר, שהרי קינא לה ונסתרה - הכא, מאי רגלים
לדבר איכא?!

ואי בעית, אימא: היינו טעמא דרבי שמעון: גמר סוף טומאה
מתחלת טומאה - מה תחלת טומאה, ספק נגע ספק לא נגע,
ברשות הרבים טהור - אף סוף טומאה, ספק טבל ספק לא טבל,
ברשות הרבים טהור %ורבנן: הכי השתא - התם, גברא בחזקת
טהרה קאי - מספקא לא מחתינן ליה לטומאה; הכא, גברא
בחזקת טומאה קאי - מספקא לא מפקינן ליה מטומאתו!

{ומאי שנא ממבוי, דתנן: השרץ שנמצא במבוי, מטמא למפרע עד
שיאמר: "בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ", או עד שעת
הכיבוד?! אהתם נמי, כיון דאיכא שרצים דגופיה ושרצים דאתו
מעלמא, כתרתי לריעותא דמי!

<<ואי בעית, אימא: היינו טעמא דשמאי: הואיל ואשה מרגשת
בעצמה %והלל: כסבורה הרגשת מי רגלים היא

מחברת נדה - א

{ולשמאי, האיכא ישנה!?! אישנה נמי, אגב צערה מיתערא, מידי דהוה אהרגשת מי רגלים! {והאיכא שוטה!?! כמודה שמאי בשוטה! {הא "כל הנשים" קתני!?! כלל הנשים פקחות! {וליתני: "נשים"!} לאפוקי מדרבי אליעזר, דאמר ר' אליעזר: ארבע נשים, ותו לא - קמשמע לן: "כל הנשים"!

{והאיכא כתמים!?! - לימא: תנן כתמים דלא כשמאי!

<אמר **אביי**: מודה שמאי בכתמים! - מאי טעמא? בצפור לא נתעסקה, בשוק של טבחים לא עברה - האי דם, מהיכא אתי?!

<<אי בעית, אימא: היינו טעמיה דשמאי: דאם איתא דהוה דם, מעיקרא הוה אתי %והלל: כותלי בית הרחם העמידוהו %ושמאי: כותלי בית הרחם לא מוקמי דם

{משמשת במוך, מאי איכא למימר!?! <אמר **אביי**: מודה שמאי במשמשת במוך <**רבא** אמר: מוך נמי, אגב זיעה מכוּיץ כוּיץ. ומודה רבא במוך דחוק

וּמאי איכא בין הני לישני להאיך לישנא? (**ג,ב**) <איכא בינייהו למרמי חבית ומקוה ומבוי - להאיך לישנא, איכא למרמינהו - להני לישני, ליכא למרמי!

וּמאי איכא בין האי לישנא להאיך לישנא? <לאביי איכא מוך - לרבא איכא מוך דחוק!

תניא כי האי לישנא דאם איתא דהוה דם, מעיקרא הוה אתי: אמר לו **הלל לשמאי**: אי אתה מודה בקופה, שנשתמשו בה טהרות בזוית זו, ונמצא שרץ בזוית אחרת, שטהרות הראשונות טמאות? אמר לו: אבל! - ומה הפרש בין זו לזו? - לזו יש לה שולים, לזו אין לה שולים!

<<<**רבא** אמר: טעמא דשמאי: משום בטול פריה ורביה. תניא נמי הכי: אמר לו **שמאי להלל**: אם כן, בטלת בנות ישראל מפריה ורביה!

{ומאן דתני האי לישנא, הא תניא כי האיך לישנא דאם איתא דהוה דם, מעיקרא הוה אתי!?! <אתם הלל הוא דקטעי! - הוא סבר: טעמא דשמאי, דאם איתא דהוה דם, מעיקרא הוה אתי - וקא מקשי ליה קופה. ואמר ליה שמאי: טעמא דידי משום בטול פריה ורביה! ולמאי דקטעית נמי, דקמקשית קופה: לזו יש לה

מחברת נדה - א

שולים, ולזו אין לה שולים!

{ולמאן דתני האי לישנא, הא תניא כי האיך לישנא משום בטול פריה ורביה!?! אהכי קאמר ליה הלל לשמאי: אין! טעמא קאמרת, דאם איתא דהוה דם, מעיקרא הוה אתי - ומיהו, עשה סייג לדבריך! דמאי שנא מכל התורה כולה, דעבדינן סייג?! אאמר ליה: אם כן, בטלת בנות ישראל מפריה ורביה! %והלל: מפריה ורביה מי קאמינא?! לטהרות הוא דקאמינא! %ושמאי: לטהרות נמי לא, דאם כן, לבו נוקפו ופורש!

שולי"ם בדוקי"ן מכוס"ן בזוי"ת - סימ"ן

איתמר: קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית זו, ונמצא שרץ בזוית אחרת - **חזקיה** אמר: טהרות הראשונות טהורות. **רבי יוחנן** אמר: טהרות הראשונות טמאות

{והא, שמאי והלל מודו בקופה, דטהרות הראשונות טמאות!?

כי מודו שמאי והלל, בקופה שיש לה שולים - כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן, בקופה שאין לה שולים! {אין לה שולים, מאי טעמא דר' יוחנן?! אין לה שולים, ויש לה אוגנים! {והתנן? המדלה עשרה דליים מים בזה אחר זה, ונמצא שרץ באחד מהן, הוא טמא וכולן טהורין ~ ואמר **ריש לקיש** משום **רבי ינאי**: לא שנו אלא שאין לה אוגנים, אבל יש לה אוגנים, כולן טמאין - לימא: חזקיה לית ליה דר' ינאי?! אמיא שרקי, פירי לא שרקי! <<אי נמי: מיא לא קפיד עלייהו, פירי קפיד עלייהו!

<<ואי בעית, אימא: כי מודו שמאי והלל, בקופה שאינה בדוקה - **(ד,א)** כי פליגי חזקיה ור' יוחנן, בקופה בדוקה - מר סבר: הא בדקה! ומר סבר: אימור: עם סילוק ידו נפל! {והא דומיא דאשה קתני, ואשה בדוקה היא?! אכיון דשכיחי בה דמים, כשאינה בדוקה דמיא!

<<ואיבעית, אימא: כי מודו שמאי והלל, בקופה שאינה מכוסה - כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן, בקופה מכוסה! {מכוסה, היכי נפל?! אכגון שתשמישה על ידי כסוי! {והא דומיא דאשה קתני, ואשה מכוסה היא?! אכיון דשכיחי בה דמים, כשאין מכוסה דמיא!

<<<ואיבעית, אימא: כי מודו שמאי והלל, בזוית קופה - כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן, בזוית בית! {והא, "קופה" קאמר?! אהכי קאמר: קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית בית זו, וטלטלה בזוית אחרת,

מחברת נדה - א

ונמצא שרץ בזוית אחרת - חזקיה סבר: לא מחזקינן טומאה ממקום למקום, ורבי יוחנן סבר: מחזקינן!

{ומי מחזקינן?! והתנן: נגע באחד בלילה, ואינו יודע אם חי אם מת, ולמחר השכים ומצאו מת - ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין, שכל הטמאות כשעת מציאתן ~ ותני עלה: כשעת מציאתן ובמקום מציאתן!?

~ וכי תימא: הני מילי לשרוף, אבל לתלות, תלינן - ומי תלינן?! והתנן: מחט שנמצאת מלאה חלודה או שבורה - טהורה, שכל הטמאות כשעת מציאתן - ואמאי?! לימא: האי מעיקרא מחט מעלייתא היא, והשתא הוא דהעלה חלודה! ~ ועוד תנן: מצא שרץ שרוף על גבי הזיתים, וכן מטלית המהומהם - טהור, שכל הטמאות כשעת מציאתן

~ וכי תימא: כשעת מציאתן, בין לקולא בין לחומרא, ובמקום מציאתן - אבל שלא במקום מציאתן, משרף לא שרפינן, מתלא תלינן?! - והתנן: ככר על גבי הדף, ומדף טמא מונח תחתיו, אף על פי שאם נפלה אי אפשר אלא אם כן נגעה - טהורה! שאני אומר: אדם טהור נכנס לשם ונטלה - עד שיאמר: ברי לי שלא נכנס אדם שם! ~ ואמר ר' אלעזר: לא נצרכה אלא למקום מדרון - התם כדקתני טעמא: (זב, ב) שאני אומר: אדם טהור נכנס לשם ונטלה

{הכא נמי, נימא: עורב אתא ושדא?! אדם, דבכונה, אמרינן - עורב, דשלא בכונה, לא אמרינן

{מכדי האי ככר, ספק טומאה ברשות היחיד הוא, וכל ספק טומאה ברשות היחיד ספקה טמא?! אמשום דהוי דבר שאין בו דעת לישאל, וכל דבר שאין בו דעת לישאל, בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד, ספקו טהור! <אוי בעית, אימא: הכא בטומאה דרבנן! - דיקא נמי דקתני: "מדף", כדכתיב: (ויקרא כו) "עלה נדף"!#

וחכמים אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת -- תנו רבנן: וחכמים אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה - לא כדברי שמאי, שלא עשה סייג לדבריו, ולא כדברי הלל, שהפריז על מדותיו, אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה כיצד? בדקה עצמה באחד

מחברת נדה - א

בשבת, ומצאת טהורה, וישבה שני ושלישי ולא בדקה, ולרביעי בדקה ומצאה טמאה - אין אומרים: תטמא מפקידה לפקידה, אלא מעת לעת. ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת כיצד? בדקה עצמה בשעה ראשונה ומצאת טהורה, וישבה לה שניה ושלישית ולא בדקה, ולרביעית בדקה ומצאה טמאה - אין אומרים תטמא מעת לעת, אלא מפקידה לפקידה {פשיטא! כיון דבדקה עצמה בשעה ראשונה ומצאת טהורה, לא מטמינן לה מעת לעת!?! אאידי דתנא: מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, תנא נמי: מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת!

אמר **רבה**: מאי טעמייהו דרבנן? אשה מרגשת בעצמה! {אמר ליה **אביי**: אם כן, תהא דיה שעתה!?! #ורבה, לחדודי לאביי הוא דבעי! אלא מאי טעמייהו דרבנן? כי הא דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: חכמים תקנו להן לבנות ישראל שיהו בודקות עצמן שחרית וערבית - שחרית להכשיר טהרות של לילה, וערבית להכשיר טהרות של יום. וזו, הואיל ולא בדקה, הפסידה עונה? מאי עונה? אעונה יתירה! {אמר ליה **רב פפא לרבא**: והא זימנין משכחת לה שלש עונות במעת לעת!?! אהשוו חכמים מדותיהן, שלא תחלוק במעת לעת! <<איבעית, אימא: שלא יהא חוטא נשכר! >> מאי בינייהו? איכא בינייהו דאתניסה ולא בדקה

כל אשה שיש לה וסת, דיה שעתה -- ^ לימא: מתניתין ר' דוסא היא ולא רבנן, דתניא: **ר' אליעזר** אומר: ארבע נשים דיין שעתן: בתולה, מעוברת, מניקה, וזקנה. **ר' דוסא** אומר: כל אשה שיש לה וסת, דיה שעתה אפילו תימא רבנן - עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' דוסא אלא שלא בשעת וסתה, אבל בשעת וסתה, מודו ליה. ומתניתין בשעת וסתה, ודברי הכל - מכלל, דר' דוסא אפילו שלא בשעת וסתה אמר!

> מאן תנא להא דתנו רבנן: אשה שיש לה וסת, כתמה טמא למפרע, שאם תראה שלא בשעת וסתה, מטמאה מעת לעת? ^ נימא: רבנן היא, ולא רבי דוסא! אפילו תימא רבי דוסא - עד כאן לא פליגי רבי דוסא עלייהו דרבנן אלא בשעת וסתה, אבל שלא בשעת וסתה, מודי להו. ומתניתין בשעת וסתה, ור' דוסא היא, **(ה,א)** וברייתא דברי הכל!

{ולוקמא איפכא!?! כיון דאיכא לאוקומי לקולא ולחומרא, לחומרא מוקמינן!

מחברת נדה - א

קתני: שאם תראה שלא בשעת וסתה, מטמאה מעת לעת - טעמא דאשה שיש לה וסת הוא דפליגי רבנן בין כתמה לראייתה - הא שאר נשים שאמרו חכמים דיין שעתן, כתמן כראייתן - מני? ארבי חנינא בן אנטיגנוס היא! דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל** משום **רבי חנינא בן אנטיגנוס**: כל הנשים, כתמן טמא למפרע. ונשים שאמרו חכמים "דיין שעתן", כתמן כראייתן. חוץ מתינוקת שלא הגיע זמנה לראות, שאפילו סדינין שלה מלוכלכין בדם, אין חוששין לה!

{ומי אית ליה לרבי חנינא כתם כלל?! והתניא: כל הנשים, כתמן טמא. ונשים שאמרו חכמים "דיין שעתן", כתמן טמא. **ר' חנינא בן אנטיגנוס** אומר: נשים שאמרו חכמים "דיין שעתן", אין להן כתם! ~מאי? לאו: אין להן כתם כלל?! לא! אין להן כתם למפרע, אבל יש להן כתם מכאן ולהבא!

{מכלל דתנא קמא סבר: אפילו למפרע! אין! ר' מאיר היא, דמחמיר גבי כתמים! דתניא: כל הנשים, כתמן טמא למפרע. ונשים שאמרו חכמים "דיין שעתן", כתמן טמא למפרע, דברי ר' **מאיר**. **רבי חנינא בן אנטיגנוס** אומר: נשים שאמרו חכמים "דיין שעתן", כתמן כראייתן. ותינוקת שהגיע זמנה לראות, יש לה כתם. ושלא הגיע זמנה לראות, אין לה כתם. ואימתי הגיע זמנה לראות? משהגיעו ימי הנעורים!

והמשמשת בעדים, הרי זו כפקידה, וממעטת על יד מעת לעת, ועל יד מפקידה לפקידה -- אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: עד שלפני תשמיש אינו ממעט כפקידה ממי טעמא? אמר **רב קטינא**: מתוך שמהומה לביתה! וכי מהומה לביתה, מאי הוי?! <מתוך שמהומה לביתה, אינה מכנסת לחורין ולסדקין!

תנן: המשמשת בעדים, הרי זו כפקידה ~מאי? לאו חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש?! לא! אידי ואידי לאחר תשמיש, ואחד לו ואחד לה! כדתנן: דרך בנות ישראל, משמשות בשני עדים, אחד לו ואחד לה!

{האי מאי?! אי אמרת בשלמא, חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש, איצטריך - סלקא דעתך אמינא: מתוך שמהומה לביתה, לא בדקה שפיר - קמשמע לן: הרי זו כפקידה! - אלא אי אמרת אידי ואידי לאחר תשמיש, פשיטא! כמהו דתימא: שמא תראה טפת דם כחרדל, ותחפנה שכבת זרע - קמשמע לן! <אויבעית אימא: שתי בדיקות אצרכוה רבנן, חד לפני תשמיש וחד לאחר

מחברת נדה - א

תשמיש. וכי קתני "הרי זו כפקידה", אלאחר תשמיש! {והא "המשמשת" קתני?!? כתני: "משמשת!"

ממעטת על יד מעת לעת -- {השתא מעת לעת ממעטת - (ה,ב)
מפקידה לפקידה מיבעיא?!? כמהו דתימא? מעת לעת חשו בה
רבנן לפסידא דטהרות, אבל מפקידה לפקידה, לא - קמשמע לן!

כיצד דיה שעתה? היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות, ופרשה
וראתה - היא טמאה והן טהורות. אף על פי שאמרו מטמאה מעת
לעת, אינה מונה אלא משעה שראתה -- {למה לי למיתני "היתה
יושבת במטה ועסוקה בטהרות"?! ליתני: "היתה עסוקה בטהרות
ופרשה וראתה"!? אהא קמשמע לן: טעמא דדיה שעתה - הא
מעת לעת, מטה נמי מטמיא!

מסייע ליה לזעירי, דאמר **זעירי**: מעת לעת שבנדה, עושה משכב
ומושב לטמא אדם לטמא בגדים {מכדי האי מטה דבר שאין בו
דעת לישאל הוא, וכל דבר שאין בו דעת לישאל, ספקו טהור?!
אתרגמה זעירי: כשחברותיה נושאות אותה במטה, דהויא ליה יד
חברותיה <אוהשתא דאמר **ר' יוחנן**: ספק טומאה הבאה בידי
אדם, נשאלין עליה, אפילו בכלי מונח על גבי קרקע, כמי שיש בו
דעת לישאל, אף על פי שאין חברותיה נושאות אותה במטה!

גופא: אמר **ר' יוחנן**: ספק טומאה הבאה בידי אדם, נשאלים
עליה. אפילו בכלי המונח על גבי קרקע, כמי שיש בו דעת לישאל
-- {מיתבי: היה מתעטף בטליתו וטהרות וטומאות בצדו,
וטהרות וטומאות למעלה מראשו - ספק נגע ספק לא נגע, טהור.
ואם אי אפשר אלא אם כן נגע, טמא. **רבן שמעון בן גמליאל**
אומר: אומרים לו: "שנה!", ושונה. אמרו לו: אין שונים בטהרות!
~אמאי?!? הא ספק טומאה הבאה בידי אדם הוא?!? כבר מיניה
דהיא! דתני **רב הושעיא**: ברשות היחיד, ספקו טמא, ברשות
הרבים, טהור!

גופא: אמר **זעירי**: מעת לעת שבנדה, עושה משכב ומושב, לטמא
אדם, לטמא בגדים -- {איני! והא, כי אתא **אבימי** מבי חוזאי,
אתא ואייתי מתניתא בידיה: מעת לעת שבנדה, משכבה ומושבה
כמגעה ~מאי? לאו: מה מגעה, לא מטמא אדם - אף משכבה, לא
מטמא אדם?!? אמר **רבא**: ותסברא - קל וחומר הוא: ומה כלי

מחברת נדה - א

חרס המוקף צמיד פתיל, הניצול באוהל המת, אינו ניצול במעת לעת שבנדה - משכבות ומושבות, שאינן ניצולין באהל המת, אינו דין שאין ניצולין במעת לעת שבנדה! {והא אבימי מבי חוזאי מתניתא קאמר! <אימא: משכבה ומושבה (ו,א) כמגע עצמה - מה מגע עצמה, מטמא אדם לטמא בגדים - אף משכבה ומושבה, מטמא אדם לטמא בגדים!

תניא כוותיה דרבא: הרואה דם, מטמאה מעת לעת. ומה היא מטמאה? משכבות ומושבות, אוכלין ומשקין, וכלי חרס המוקף צמיד פתיל. ואינה מקולקלת למנינה, ואינה מטמאה את בועלה למפרע. ר' עקיבא אומר: מטמא את בועלה, ואינה מונה אלא משעה שראתה

הרואה כתם, מטמאה למפרע. ומה היא מטמאה? אוכלין ומשקין, משכבות ומושבות, וכלי חרס המוקף צמיד פתיל. ומקולקלת למנינה, ומטמאה את בועלה. ואינה מונה אלא משעה שראתה. וזה וזה תולין, לא אוכלין ולא שורפין

{ורבא, אי שמיע ליה מתניתא, לימא "מתניתא" - ואי לא שמיע ליה מתניתא, קל וחומר מנא ליה?! <לעולם, שמיע ליה מתניתא - ואי ממתניתא, הוה אמינא: או אדם או בגדים, אבל אדם ובגדים, לא - משום הכי קאמר קל וחומר!

אמר רב הונא: מעת לעת שבנדה - לקדש, אבל לא לתרומה {אי הכי, ליתני גבי מעלות?! <כי קתני, היכא דאית ליה דררא דטומאה - אבל היכא דלית ליה דררא דטומאה, לא קתני! {מיתבי: מה היא מטמאה? אוכלין ומשקין - מאי? לאו בין דקדש בין דתרומה?! <לא! דקדש!

{תא שמע: רבי יהודה אומר: אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה ~והוינן בה: מאי דהוה הוה! <אמר רב חסדא: לא נצרכה אלא לתקן שירים שבפניה! <רב הונא מתני: לישרוף שירים שבידיה, שבדקה עצמה כשיעור וסת

{תא שמע: מעשה, ועשה רבי כר' אליעזר. לאחר שנזכר, אמר: כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו (ו,ב) בשעת הדחק! ~והוינן בה: מאי "לאחר שנזכר"? אילימא: לאחר שנזכר דאין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבנן, בשעת הדחק היכי עביד כותיה?! אלא <לאו > דלא איתמר הלכתא, לא כמר ולא כמר, וכיון שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים פליגי עליה, אמר: כדי הוא רבי אליעזר לסמוך

מחברת נדה - א

עליו בשעת הדחק! ~אי אמרת בשלמא, לתרומה - היינו דהואי תרומה בימי רבי - אלא אי אמרת לקדש, קדש בימי רבי מי הואי?! כדעולא, דאמר **עולא**: חבריא מדכן בגלילא - הכא נמי בימי רבי!

{תא שמע: מעשה בשפחתו של רבן גמליאל, שהיתה אופה ככרות של תרומה, ובין כל אחת ואחת מדיחה ידה במים ובודקת. באחרונה בדקה ומצאה טמאה. ובאת ושאלה את **רבן גמליאל**, ואמר לה: כולן טמאות. אמרה לו: רבי! והלא בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת?! אמר לה: אם כן, היא טמאה וכולן טהורות! ~קתני מיהת: ככרות של תרומה?! כמאי "תרומה"? תרומת לחמי תודה! {תרומת לחמי תודה, באפיה מאי בעיא?! כדאפרשינהו בלישייהו! וכי הא דאמר **רב טובי בר רב קטינא**: לחמי תודה שאפאן ארבע חלות, יצא ~והוינן בה: *והא בעינן ארבעים?! *למצוה! *והא בעינן אפרושי תרומה מינייהו! *~וכי תימא: דמפריש פרוסה מכל חד וחד, "אחד" אמר רחמנא, שלא יטול פרוסה! *אמרין: דאפרשינהו בלישייהו! - הכא נמי, דאפרשינהו בלישייהו!

{תא שמע: שוב מעשה בשפחה של רבן גמליאל, שהיתה גפה חביות של יין, ובין כל אחת ואחת מדיחה ידה במים ובודקת. ובאחרונה, בדקה ומצאה טמאה. ובאת ושאלה ל**רבן גמליאל**, ואמר לה: כולן טמאות! אמרה לו: והלא בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת?! אמר לה: אם כן, היא טמאה וכולן טהורות!

~אי אמרת בשלמא, חדא דקדש וחדא דתרומה היא, היינו דהדרה ושיילה - אלא אי אמרת אידי ואידי דקדש, למה לה למהדר ולשייליה?! כמעשה שהיה, בשתי שפחות היה!

לישנא אחרינא אמרי לה: אמר **רב הונא**: מעת לעת שבנדה מטמאה בין לקדש ובין לתרומה. ממאי? מדלא קתני לה גבי מעלות! {אמר ליה **רב נחמן**: והא תני תנא: "לקדש אבל לא לתרומה"! - קבלה מיניה **רב שמואל בר רב יצחק** - בחולין שנעשו על טהרת קדש, ולא בחולין שנעשו על טהרת תרומה

תנן התם: נולד לה ספק טומאה - עד שלא גלגלה, תעשה בטומאה; משגלגלה, תעשה בטהרה -- עד שלא גלגלה, תעשה בטומאה - חולין נינהו, ומותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל; משגלגלה, תעשה בטהרה - חולין הטבולין לחלה כחלה דמו, ואסור לגרום טומאה לחלה

תנא: (ז,א) וחלתה תלויה, לא אוכלין ולא שורפין - גבאיזה ספק

מחברת נדה - א

אמרו? כבספק חלה! גמאי ספק חלה? **אביי ורבא** דאמרי תרוייהו: שלא תאמר: בהוכחות שנינו, כמו שני שבילין, דהתם חולין גרידא נמי מטמו - אלא בנשען, דתנן: זב וטהור שהיו פורקין מן החמור או טוענין - בזמן שמשאן כבד, טמא; משאן קל, טהור. וכולן טהורין לבני הכנסת, וטמאין לתרומה

{חולין הטבולין לחלה, כחלה דמו?! והתניא: אשה שהיא טבולת יום - לשה את העיסה, וקוצה הימנה חלתה, ומניחתה בכפישה או באנחותא, ומקפת, וקורא לה שם - מפני שהוא שלישי, ושלישי טהור בחולין - ואי אמרת חולין הטבולין לחלה כחלה דמו, הא טמיתנהו?! אמר **אביי**: כל שודאי מטמא חולין, גזרו על ספקו משום חולין הטבולין לחלה - והאי טבול יום, כיון דלא מטמא ודאי חולין, לא גזרו עליו משום חולין הטבולין לחלה!

{והא מעת לעת שבנדה, דודאי מטמא חולין, ולא גזרו על ספקה משום חולין הטבולין לחלה?! דאמר מר: קבלה מיניה **רב שמואל בר רב יצחק** בחולין שנעשו על טהרת קדש, ולא בחולין שנעשו על טהרת תרומה?! אהתם, לא פתיכא בהו תרומה - הכא, פתיכא בהו תרומה! <ואיבעית, אימא: הנח מעת לעת, דרבנן!

משנה: **רבי אליעזר** אומר: ארבע נשים דיין שעתן: בתולה, מעוברת, מניקה, וזקינה. אמר **רבי יהושע**: אני לא שמעתי אלא בתולה! (**זב**) - אבל הלכה כרבי אליעזר

גאיזו היא בתולה? ככל שלא ראתה דם מימיה - אף על פי שנשואה; מעוברת - משיודע עוברה; מניקה - עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה, גמלתו או מת - **ר' מאיר** אומר: מטמאה מעת לעת, **וחכמים** אומרים: דיה שעתה

גאיזוהי זקנה? ככל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה. **רבי אליעזר** אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות, דיה שעתה. **רבי יוסי** אומר: מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות, דיין שעתן גובמה אמר דיה שעתה? בראייה ראשונה! - אבל בשניה, מטמאה מעת לעת. ואם ראתה הראשונה מאונס, אף השניה דיה שעתה³

גמרא: תניא: אמר לו **רבי אליעזר לרבי יהושע**: אתה לא שמעת - אני שמעתי! אתה לא שמעת אלא אחת - ואני שמעתי הרבה! אין אומרים למי שלא ראה את החדש: "יבא ויעיד!" אלא למי שראהו!

3 בסוגיה זו, שים לב שלא להחליף את ר' אליעזר בן הורקנוס, ר' אלעזר בן שמוע, ור' אלעזר בן פדת

מחברת נדה - א

כל ימיו של רבי אליעזר, היו עושין כרבי יהושע. לאחר פטירתו של רבי אליעזר, החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו כרבי אליעזר. בחייו מאי טעמא לא? משום דרבי אליעזר שמותי הוא. וסבר: אי עבדינן כוותיה בחדא, עבדינן כוותיה באחרנייתא. ומשום כבודו דר' אליעזר לא מצינן מחינן בהו! לאחר פטירתו של ר' אליעזר, דמצינו מחינן בהו, החזיר את הדבר ליושנו

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבי אליעזר בארבע. חדא, דאמרן

ואידך: המקשה, כמה תשפה ותהא זבה? - מעת לעת, דברי ר' **אליעזר**. והלכה כדבריו

ואידך: הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו טהור, יום שביעי ומצאו טהור, ושאר הימים לא בדקו - **רבי אליעזר** אומר: הרי אלו בחזקת טהרה. **רבי יהושע** אומר: אין להן אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד. **רבי עקיבא** אומר: אין להם אלא יום שביעי בלבד. ותניא: **ר' שמעון ורבי יוסי** אומרים: נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע, ודברי ר' עקיבא מדברי כולן - אבל הלכה כר' אליעזר!

ואידך: דתנן: אחורי כלים שנטמאו במשקין - **ר' אליעזר** אומר: מטמאין את המשקין, ואין פוסלין את האוכלין. מטמאין את המשקין - ואפילו דחולין; ואין פוסלין את האוכלין - ואפילו דתרומה. **רבי יהושע** אומר: מטמאין את המשקין, ופוסלין את האוכלין. אמר **ר' יהושע**: קל וחומר: ומה טבול יום, שאין מטמא משקה חולין, פוסל אוכלי תרומה - אחורי כלים, שמטמא משקה חולין, אינו דין שפוסל אוכלי תרומה?! **ורבי אליעזר**: אחורי כלים דרבנן, וטבול יום דאורייתא. ורבנן מדאורייתא לא עבדינן קל וחומר! דמדאורייתא, אין אוכל מטמא כלי, ואין משקה מטמא כלי, ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקין דזב וזבה - משקין, דעלולין לקבל טומאה, גזרו בהו רבנן; אוכלין, דאין עלולין לקבל טומאה, לא גזרו בהו רבנן; ומאי שנא אחורי כלים דנקט? - משום דקילי! דתנן: כלי שנטמא מאחוריו במשקין - אחוריו טמא - תוכו, אזנו, אוגנו, ידיו, טהורין. נטמא תוכו, כולו טמא

{מאי קמשמע לן שמואל?! בכולהו תנן "הלכתא"! ~וכי תימא: אחורי כלים קמשמע לן, דלא תנן - ולימא: "הלכה כר' אליעזר באחורי כלים"!} <אלא הא קמשמע לן: שאין למדין הלכה מפי תלמוד!

{ותו ליכא?! והאיכא דתנן: ר' אליעזר אומר: (ח,א) מלמדן את הקטנה שתמאן בו. ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כר' אליעזר ככי אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בארבע, בסדר טהרות - אבל בשאר סדרים, איכא טובא! ~והכא נמי מסתברא, דתנן: ר' אליעזר אומר: אף הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לחלה. ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כר' אליעזר - שמע מינה!

וומאי אולמיה דהאי מהאי? כמשום דקאי רבי אלעזר כותיה! דתנן: רבי אלעזר אומר: מלמדן את הקטנה שתמאן בו! {ומי קאי?! והא אצרכו מצרכינן להו, ולא דמיין להדדי! |אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה! דתניא: רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים: שממאנים את הקטנות, ושמשיאין את האשה על פי עד אחד, ושנסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש, ועל יין בן ארבעים יום, שנתנסך על גבי המזבח, ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות ~מאי "קטנות"? לאו חדא דר' אלעזר וחד דר' אליעזר! {לא! מאי "קטנות"? קטנות דעלמא! אי הכי, גבי אשה נמי, נתני "נשים", ונימא נשים דעלמא! - אלא מדהכא קתני "אשה" והכא קתני "קטנות", שמע מינה דוקא קתני! - שמע מינה!

וכן אמר ר' אלעזר: הלכה כר' אליעזר בארבע

{ותו ליכא?! והתנן: רבי אלעזר" אומר: מלמדן את הקטנה שתמאן בו, ואמר ר' אלעזר: הלכה כר' אלעזר!?! ~וכי תימא: כי אמר ר' אלעזר הלכה כר' אליעזר בארבע, בסדר טהרות, אבל בשאר סדרי איכא - ומי איכא?! ~והתנן: הורד, והכופר, והלטום, והקטף - יש להן שביעית ולדמיהן שביעית, יש להן ביעור ולדמיהן ביעור ~ואמר ר' פדת: מאן תנא קטפא פירא? ר' אליעזר! ואמר ר' זירא: חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא! את אמרת: מאן תנא קטפא פירא? ר' אליעזר! ואבוך אמר: הלכה כר' אליעזר בארבע ~ואם איתא, לימא ליה: כי אמר אבא "הלכה כר' אליעזר בארבע", בסדר טהרות - אבל בשאר סדרי, איכא?! - אלא קשיא!

אהיה משום דקאי רבי אלעזר כותיה, דתנן: רבי אלעזר אומר: מלמדים את הקטנה שתמאן בו! {ומי קאי?! והא אצרוכי מצרכינן להו, ולא דמיין להדדי! |אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה

{ותו ליכא?! והתנן: ר' עקיבא אומר: אומרה ברכה רביעית בפני

עצמה. ר' אליעזר אומר: אומרה בהודאה. ואמר ר' אלעזר: הלכה כר' אליעזר!?! <אמר ר' אבא: ההוא דאמר משום רבי חנינא בן גמליאל, דתניא: רבי עקיבא אומר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי חנינא בן גמליאל אומר: אומרה בהודאה! (חב) >והא קשיש מיניה טובא!?! <אלא משום דקאי רבי חנינא בן גמליאל בשיטתיה! >זומי קאי?! והתניא: אור יום הכפורים, מתפלל שבע ומתודה; שחרית, מתפלל שבע ומתודה; מוסף, מתפלל שבע ומתודה; מנחה, מתפלל שבע ומתודה; בנעילה, מתפלל שבע ומתודה; בערבית, מתפלל שבע מעין שמנה עשרה. רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו אומר: מתפלל שמנה עשרה, מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת!?! <אמר ר' נחמן בר יצחק: איהו אמר משום אבותיו, וליה לא סבירא ליה!

{אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא: ואת לא תסברא דמאן תנא קטפא פירא, ר' אליעזר הוא!?! ~והתנן: ר' אליעזר אומר: המעמיד בשרף ערלה אסור!?! <אפילו תימא רבנן - עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בקטפא דגוואזא - אבל בקטפא דפירא, מודו ליה! >דתנן: אמר ר' יהושע: שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין, בשרף העיקרין, מותר - בשרף הפגין אסור, מפני שהוא פרי!

<אואיבעית אימא: כי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר, באילן העושה פירות - אבל באילן שאינו עושה פירות, מודו דקטפו זהו פרי! >דתנן: ר' שמעון אומר: אין לקטף שביעית. וחכמים אומרים: יש לקטף שביעית, מפני שקטפו זהו פרי ~מאן חכמים? לאו רבנן דפליגי עליה דר' אליעזר!

אמר ליה ההוא סבא: הכי אמר ר' יוחנן: מאן חכמים? ר' אליעזר, דאמר קטפו זהו פרי! {אי ר' אליעזר, מאי איריא אילן שאינו עושה פרי - אפילו אילן העושה פרי, קטפו זהו פרי!?! <לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי, אפילו אילן העושה פירות נמי, קטפו זהו פרי - לדידכו, אודו לי מיהת, באילן שאינו עושה פירות, דקטפו זהו פרי! >%ורבנן אמרי ליה: לא שנא!

איזו היא בתולה? כל שלא ראתה דם מימיה, אף על פי שנשואה -- תנו רבנן: נשאת וראתה דם מחמת נישואין; ילדה וראתה דם מחמת לידה - עדיין אני קורא לה בתולה, שהרי בתולה שאמרו, בתולת דמים ולא בתולת בתולים! {איני! והאמר רב כהנא: תנא: שלש בתולות הן: בתולת אדם, בתולת קרקע, בתולת שקמה -

מחברת נדה - א

בתולת אדם, כל זמן שלא נבעלה - נפקא מינה לכהן גדול. אי נמי, לכתובתה מאתיים; בתולת קרקע, כל זמן שלא נעבדה - נפקא מינה לנחל איתן. אי נמי, למקח וממכר; בתולת שקמה, כל זמן שלא נקצצה - נפקא מינה למקח וממכר. אי נמי, למקצצה בשביעית, כדתנן: אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה ~ ואם איתא, ליתני נמי הא?! אמר ר' נחמן בר יצחק: כי קתני, מידי דלית ליה שם לווי - אבל מידי דאית ליה שם לווי, לא קתני!

<<רב ששת בריה דרב אידי אמר: כי קתני, מידי דתלי במעשה - מידי דלא תלי במעשה, לא קתני!

<<רבי חנינא בריה דרב איקא אמר: כי קתני, מידי דלא הדר לברייתו - מידי דהדר לברייתו, לא קתני!

<<<רבינא אמר: כי קתני, מידי דקפיד עליה זבינא - מידי דלא קפיד עליה זבינא, לא קתני! {ולא קפדי?! והתניא: רבי חייא אומר: כשם שהשאור יפה לעיסה, כך דמים יפין לאשה! ותניא משום ר' מאיר: כל אשה שדמיה מרובין, בניה מרובין! |אלא כי קתני, מידי דקפיץ עליה זבינא - מידי דלא קפיץ עליה זבינא, לא קתני!

תנו רבנן: איזוהי בתולת קרקע? כל שמעלה רשושין ואין עפרה תיחוח. נמצא בה חרס, בידוע שנעבדה. צונמא, הרי זו בתולת קרקע

מעוברת, משיודע עוברה -- ;וכמה הכרת העובר? <סומכוס אומר משום רבי מאיר: שלשה חדשים. ואף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר: (בראשית לח:כד) "ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך" ;זכר לדבר?! קרא כתיב, וראיה גדולה היא?! <משום דאיכא דילדה לתשעה, ואיכא דילדה לשבעה!

תנו רבנן: הרי שהיתה בחזקת מעוברת, וראתה דם, ואחר כך הפילה רוח, או כל דבר שאינו של קיימא - הרי היא בחזקתה, ודיה שעתה. ואף על גב שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר: (ישעיהו כו) "הרינו חלנו, כמו ילדנו רוח" {מאי זכר לדבר?! הרי ראייה גדולה היא?! <כי כתיב האי קרא, בזכרים כתיב!

{ורמינהי: קשתה שנים, ולשלישי הפילה רוח או כל דבר שאינו של קיימא, הרי זו יולדת בזוב - ואי אמרת לידה מעלייתא היא, (ט,א)

מחברת נדה - א

קושי סמוך ללידה, רחמנא טהריה?! <אמר **רב פפי**: הנח מעת לעת, דרבנן!

<<**רב פפא** אמר: מידי הוא טעמא אלא משום דראשה כבד עליה, ואבריה כבדין עליה - הכא נמי, ראשה ואבריה כבדין עליה!

בעא מיניה **רבי ירמיה מרבי זירא**: גראתה ואחר כך הוכר עוברה, מהו? כיון דבעידנא דחזאי לא הוכר עוברה, מטמיא? או דלמא, כיון דסמוך לה חזאי, לא מטמיא? <אמר ליה: מידי הוא טעמא אלא משום דראשה כבד עליה ואבריה כבדין עליה - בעידנא דחזאי, אין ראשה כבד עליה ואין אבריה כבדין עליה!

בעא מיניה ההוא סבא **מר' יוחנן**: גהגיע עת וסתה בימי עבודה, ולא בדקה, מהו? - קא מיבעיא לי אליבא דמאן דאמר וסתות דאורייתא - גמאי? כיון דוסתות דאורייתא, בעיא בדיקה? או דלמא, כיון דדמיה מסולקין, לא בעיא בדיקה? <אמר ליה: תניתוה: **רבי מאיר** אומר: אם היתה במחבא, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, טהורה, שחרדה מסלקת את הדמים - טעמא דאיכא חרדה - הא ליכא חרדה, והגיע וסתה ולא בדקה, טמאה - אלמא וסתות דאורייתא, וכיון דאיכא חרדה, דמיה מסולקין, ולא בעיא בדיקה - הכא נמי, דמיה מסולקין, ולא בעיא בדיקה!

מניקה, עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה, גמלתו, או מת - **ר' מאיר** אומר: מטמאה מעת לעת, **וחכמים** אומרים: דיה שעתה -- תנו רבנן: מניקה שמת בנה בתוך עשרים וארבע חדש, הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה - לפיכך אם היתה מניקתו והולכת ארבע או חמש שנים, דיה שעתה, דברי **ר' מאיר**. **רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון** אומרים: דין שעתן כל עשרים וארבע חדש - לפיכך אם היתה מניקתו ארבע וחמש שנים, מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה

כשתמצא לומר: לדברי **ר' מאיר**, דם נעכר ונעשה חלב. לדברי **רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון**, אבריה מתפרקין, ואין נפשה חוזרת עד עשרים וארבע חדש

ג"לפיכך" דר' מאיר למה לי? <משום "לפיכך" דרבי יוסי!
ג"לפיכך" דרבי יוסי למה לי? <מהו דתימא? רבי יוסי תרתי אית ליה - קמשמע לן!

תניא נמי הכי: דם נעכר ונעשה חלב, דברי **ר' מאיר**. **רבי יוסי**

מחברת נדה - א

אומר: אבריה מתפרקין, ואין נפשה חוזרת עליה עד עשרים וארבע חדש. אמר ר' אלעאי: מאי טעמא דר' מאיר? דכתיב: (איוב יד) "מי יתן טהור מטמא? לא אחד!" זורבנן? אמר ר' יוחנן: זו שכבת זרע, שהוא טמא, ואדם הנוצר ממנו טהור!

אור' אלעזר אומר: אלו מי הנדה, שהמזה ומזין עליו טהור, ונוגע טמא! זומזה טהור?! והכתיב: (במדבר יט) "ומזה מי הנדה יכבס בגדיו"?! כמאי "מזה"? נוגע! והכתיב: "מזה", והכתיב: "נוגע"?! {זעוד: מזה בעי כבוס - נוגע לא בעי כבוס!} |אלא מאי "מזה"? נושא! זולכתוב "נושא"?! אקמשמע לן דעד דדרי כשיעור הזאה! {הניחא למאן דאמר הזאה צריכה שיעור - אלא למאן דאמר אין צריכה שיעור, מאי איכא למימר?} אפילו למאן דאמר אינה צריכה שיעור - הני מילי אגבא דגברא - אבל במנא, בעינא שיעור! כדתנן: כמה יהיו במים ויהא בהן כדי הזאה? כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה! והיינו דאמר שלמה: (קהלת ו) "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"!

איזו היא זקנה? כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה -- ז'היכי דמי "סמוך לזקנתה"? אמר רב יהודה: כל שחברותיה אומרות עליה "זקנה היא"! אורבי שמעון בן לקיש⁵ אומר: (ט,ב) כל שקורין לה "אמא אמא" ואינה בושה! אור' זירא ור' שמואל בר רב יצחק - חד אמר: כל שאינה מקפדת, וחד אמר: כל שאינה בושה! מאי בינייהו? איכא בינייהו: בושה ואינה מקפדת!

זוכמה עונה? אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: עונה בינונית שלשים יום! אורבא אמר רב חסדא: עשרים יום! #ולא פליגי: מר קחשיב ימי טומאה וימי טהרה, ומר לא חשיב ימי טומאה

תנו רבנן: זקנה שעברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה; ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה; ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה, הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. ולא שכוונה, אלא אפילו פיחתה והותירה! אפילו פיחתה ולא מבעיא כוונה?! אדרבה! כי כוונה, קבעה לה וסתה, ודיה שעתה! ~וכי תימא: רבנן היא דפליגי עליה דרבי דוסא, דאמרי אשה שיש לה וסת מטמאה מעת לעת - איפכא מבעי ליה! ולימא: ולא שפיחתה והותירה, אלא אפילו כוונה?! אתני: לא שפיחתה והותירה, אלא אפילו כוונה!

מחברת נדה - א

<<ואיבעית אימא: הכי קאמר: ולא שכוונה, אלא שפחתה והותירה! - אבל כוונה, קבעה לה וסת ודיה שעתה. ומני? רבי דוסא היא!

רבי אליעזר אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות, דיה שעתה -- תניא: אמר להם **רבי אליעזר לחכמים**: מעשה בריבה אחת בהיתלו, שהפסיקה שלש עונות, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו: דיה שעתה. אמרו לו: אין שעת הדחק ראייה! גמאי שעת הדחק? אאיכא דאמרי: שני בצורת הוּו <<איכא דאמרי: טהרות אפיש לעבידא, וחשו רבנן להפסד דטהרות

תנו רבנן: מעשה ועשה **רבי כר' אליעזר**. לאחר שנזכר, אמר: כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק! גמאי "לאחר שנזכר"? ^ אילימא: "לאחר שנזכר דאין הלכה כר' אליעזר אלא כרבנן", בשעת הדחק היכי עביד כוותיה?! אלא דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר! - ומאי "לאחר שנזכר"? "לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים פליגי עליה" - אמר: כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק!

תנו רבנן: תנוקת שלא הגיע זמנה לראות, וראתה - פעם ראשונה, דיה שעתה; שניה, דיה שעתה; שלישית, הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה; ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה; ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה, הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. וכשהגיע זמנה לראות, פעם ראשונה, דיה שעתה; שניה, מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה

אמר מר: עברו עליה שלש עונות, דיה שעתה (**יא**) - גהדר קחזיא בעונות, מאי? אמר **רב גידל** אמר **רב**: פעם ראשונה ושניה, דיה שעתה; שלישית, מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה; ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה - גהדר קחזיא בעונות, מאי? אמר **רב כהנא** אמר **רב גידל** אמר **רב**: פעם ראשונה, דיה שעתה; שניה, מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה

גמני? ארבי היא, דאמר בתרי זימני הוי חזקה! {אימא סיפא: עברו עליה שלש עונות וראתה, דיה שעתה - אתאן לר' אליעזר! וכי תימא: רבי היא, ובעונות סבר לה כר' אליעזר - ומי סבר לה?! והא לאחר שנזכר קאמר?! | אלא ר' אליעזר היא, ובוסתות סבר לה כרבי!

מחברת נדה - א

כתם שבין ראשונה ושניה, טהור; שבין שניה ושלישית - **חזקיה**
אמר: טמא, **רבי יוחנן** אמר: טהור -- **חזקיה** אמר: טמא - כיון
דאילו חזיא מטמאה, כתמה נמי טמא; ו**רבי יוחנן** אמר: טהור -
כיון דלא אתחזקה בדס, כתמה נמי לא מטמינן לה

(יב) {מתקיף לה ר' אלעאי: וכי מה בין זו לבתולה, שדמיה
טהורין?!} אמר ליה ר' זירא: זו שירפה מצוי, וזו אין שירפה מצוי!
אמר **עולא** אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק: תינוקת שלא
הגיע זמנה לראות, וראתה - פעם ראשונה ושניה, רוקה ומדרסה
בשוק טהור. כתמה נמי טהור - ולא ידענא אם דידיה אם דרביה
#למאי נפקא מינה? כלמיהוי דבריו של אחד במקום שנים!# כי
אתא **רבין** וכל נחותי ימא, אמרוה כר' שמעון בן יהוצדק

אמר **רב חלקיה בר טובי**: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, אפילו
שופעת כל שבעה, אינה אלא ראייה אחת {אפילו שופעת, ולא
מבעיא פוסקת?!} אדרבה! פוסקת הויה לה כשתי ראיות! ~אלא
תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, ושופעת כל שבעה, אינה אלא
ראיה אחת!

אמר **רב שימי בר חייא**: מדלפת אינה כרואה {והא קחזיא?!}
<אימא: אינה כשופעת אלא כפוסקת! {מכלל דשופעת כי נהרא?!}
|<אלא אימא: אינה אלא כשופעת

תנו רבנן: חזקה: בנות ישראל, עד שלא הגיעו לפרקן, הרי הן
בחזקת טהרה, ואין הנשים בודקות אותן; משהגיעו לפרקן, הרי
הן בחזקת טומאה, ונשים בודקות אותן. **רבי יהודה** אומר: אין
בודקין אותן ביד, מפני שמעוותות אותן, אלא סכות אותן בשמן
מבפנים, ומקנחות אותן מבחוץ, והן נבדקות מאיליהן

רבי יוסי אומר: מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות, דיין
שעתן -- תני תנא קמיה דר' אלעזר: **רבי יוסי** אומר: מעוברת
ומניקה שעברו עליה שלש עונות, דיה שעתה. אמר ליה: פתחת
בתרי וסיימת בחדא?! - דלמא מעוברת והיא מניקה קאמרת,
ומילתא אגב אורחיה קמשמע לך, דימי עיבורה עולין לה לימי
מניקותה, וימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה! כדתניא: ימי
עיבורה עולין לה לימי מניקותה, וימי מניקותה עולין לה לימי

מחברת נדה - א

עיבורה. כיצד? הפסיקה שתים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה;
שתים בימי מניקותה ואחת בימי עיבורה; אחת ומחצה בימי
עיבורה ואחת ומחצה בימי מניקותה - מצטרפות לשלש עונות
{בשלמא ימי עיבורה עולין לה לימי מניקותה - משכחת לה
דקמניקה ואזלא ומיעברה - אלא ימי מניקותה עולין לה לימי
עיבורה, היכי משכחת לה?! <איבעית, אימא: בלידה יבשתא
<<ואיבעית, אימא: דם נדה לחוד ודם לידה לחוד >>ואיבעית,
אימא: תני חדא

במה אמרו דיה שעתה? בראייה ראשונה! - אבל בשניה, מטמאה
מעת לעת -- אמר **רב**: אכולהו. ו**שמואל** אמר: לא שנו אלא
בתולה וזקנה - אבל מעוברת ומניקה, דיין כל ימי עיבורן, דיין כל
ימי מניקותן! וכן אמר **ר' שמעון בן לקיש**: אכולהו. ו**רבי יוחנן**
אמר: לא שנו אלא בתולה וזקנה - אבל מעוברת ומניקה, דיין כל
ימי עיבורן, דיין כל ימי מניקותן

כתנאי: מעוברת ומניקה שהיו **(יא,א)** שופעות דם ובאות, דיין כל
ימי עיבורן, ודיין כל ימי מניקותן, דברי **ר' מאיר**. **רבי יוסי** ו**ר'**
יהודה ורבי שמעון אומרים: לא אמרו דיין שעתן אלא בראייה
ראשונה - אבל בשניה, מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה

ואם ראתה ראשונה מאונס, אף השניה דיה שעתה -- אמר **ר'**
הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה, קבעה לה וסת
למאי? ^ אילימא לימים - הא כל יומא דלא קפיץ לא חזאי!
<אלא לקפיצות! >והתניא: כל שתקבענה מחמת אונס, אפילו כמה
פעמים, לא קבעה וסת ~מאי? לאו: לא קבעה וסת כלל! <לא!
לא קבעה וסת לימים לחודייהו, ולקפיצות לחודייהו - אבל קבעה
לה וסת לימים ולקפיצות!

{לימים לחודייהו - פשיטא?! <אמר **רב אשי**: כגון דקפיץ בחד
בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, ובשבת קפצה ולא חזאי,
ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה - מהו דתימא? - איגלאי מילתא
למפרע דיומא הוא דקגרים, ולא קפיצה - קמשמע לן דקפיצה נמי
דאתמול גרמא, והאי דלא חזאי, משום דאכתי לא מטא זמן
קפיצה!

לישנא אחרינא: אמר **ר' הונא**: קפצה וראתה, קפצה וראתה,

מחברת נדה - א

קפצה וראתה - קבעה לה וסת לימים, ולא לקפיצות? היכי דמי?
אמר ר' אשי: דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת
וחזאי, ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה, דהתם איגלאי מילתא
דיומא הוא דקא גרים!

משנה: אף על פי שאמרו דיה שעתה, צריכה להיות בודקת - חוץ
מן הנדה והיושבת על דם טוהר. ומשמשת בעדים - חוץ מיושבת
על דם טוהר, ובתולה, שדמיה טהורים

ופעמים צריכה להיות בודקת, שחרית ובין השמשות, ובשעה שהיא
עוברת לשמש את ביתה. יתירות עליהן כהנות, בשעה שהן אוכלות
בתרומה. **רבי יהודה** אומר: אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה

גמרא: חוץ מן הנדה - דבתוך ימי נדתה לא בעי בדיקה {הניחא
לרבי שמעון בן לקיש, דאמר: אשה קובעת לה וסת בתוך ימי
זיבתה, ואין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה, שפיר - אלא
לרבי יוחנן, דאמר: אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה -
תבדוק, דילמא קבעה לה וסת?! אמר לך רבי יוחנן: כי אמינא
אנא, היכא דחזיתיה ממעין סתום - אבל חזיתיה ממעין פתוח, לא
אמרי!

והיושבת על דם טוהר -- קסלקא דעתך: מבקשת לישב על דם
טוהר - {הניחא לרב, דאמר: מעין אחד הוא, התורה טמאתו
והתורה טהרתו - שפיר - אלא ללוי, דאמר: שני מעינות הם -
תבדוק, דילמא אכתי לא פסק ההוא מעין טמא?! אמר לך לוי:
הא מני? **(יאב)** בית שמאי היא, דאמרי: מעין אחד הוא! {וסתם
לן תנא כבית שמאי?! אסתם ואחר כך מחלוקת הוא, וכל סתם
ואחר כך מחלוקת, אין הלכה כסתם!

אואי בעית, אימא: מי קתני מבקשת לישב?! יושבת קתני! {אי
יושבת, מאי למימרא?! כמהו דתימא? תיבדוק, דדילמא קבעה לה
וסת! - קמשמע לן דמעין טהור למעין טמא לא קבעה! {הניחא
ללוי, דאמר שני מעינות הם - אלא לרב, דאמר מעין אחד הוא,
תבדוק! - דילמא קבעה לה וסת?! אפילו הכי, מימי טהרה לימי
טומאה לא קבעה!

ומשמשת בעדים - חוץ מיושבת על דם טוהר, ובתולה, שדמיה
טהורים -- תנן התם: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, ונשאת -

מחברת נדה - א

בית שמאי אומרים: נותנין לה ארבע לילות, **ובית הלל** אומרים: עד שתחיה המכה

אמר **רב גידל** אמר **שמואל**: לא שנו אלא שלא פסקה מחמת תשמיש, וראתה שלא מחמת תשמיש - אבל פסקה מחמת תשמיש וראתה, טמאה; עבר לילה אחת בלא תשמיש וראתה, טמאה; נשתנו מראה דמים שלה, טמאה

{מתלבט **ר' יונה**: ובתולה שדמיה טהורים - אמאי?! תשמש בעדים, דדילמא נשתנו מראה דמים שלה?! אמר **רבא**: אימא רישא: חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר - הוא דלא בעיא בדיקה - אבל בתולה, שדמיה טהורין, בעיא בדיקה! - אלא קשיין אהדדי!

כאן ששמשה, דאימא שמש עכרן - כאן שלא שמשה! ~תניא נמי הכי: במה דברים אמורים? שלא פסקה מחמת תשמיש, וראתה שלא מחמת תשמיש - אבל פסקה מחמת תשמיש וראתה, טמאה; עבר לילה אחת בלא תשמיש וראתה, טמאה; נשתנו מראה דמים שלה, טמאה!

פעמים היא צריכה להיות בודקת, שחרית ובין השמשות -- אמר **ר' יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא לטהרות - אבל לבעלה, מותרת

{פשיטא! - "שחרית" תנן! ~אלא אי אתמר, אסיפא אתמר: ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה - אמר **ר' יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא באשה עסוקה בטהרות, דמגו דבעיא בדיקה לטהרות, בעיא נמי בדיקה לבעלה - אבל אינה עסוקה בטהרות, לא בעיא בדיקה

{מאי קמשמע לן?! תנינא: כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן?! <אי ממתניתין, הוה אמינא: הני מילי באשה שיש לה וסת - אבל אשה שאין לה וסת, בעיא בדיקה! >והא מתניתין באשה שיש לה וסת עסקינן?! <מתניתין בין שיש לה וסת בין אין לה וסת, והא קמשמע לן דאף על גב דיש לה וסת, מגו דבעיא בדיקה לטהרות, בעיא נמי בדיקה לבעלה!

{והא אמרה שמואל חדא זימנא! דאמר **רבי זירא** אמר **רבי אבא בר ירמיה** אמר **שמואל**: אשה שאין לה וסת, אסורה לשמש עד שתבדוק - ואוקימנא בעסוקה בטהרות?! <חדא מכלל חברתה אתמר!

תניא נמי הכי: במה דברים אמורים? לטהרות! - אבל לבעלה,

מחברת נדה - א

מותרת! במה דברים אמורים? שהניחה בחזקת טהורה! - אבל
הניחה בחזקת טמאה, לעולם היא בטומאתה עד שתאמר לו:
"טהורה אני!"

(יבא) גבעא מיניה **רבי זירא מרב יהודה**: אשה, מהו שתבדוק
עצמה לבעלה? אמר ליה: לא תבדוק! {ותבדוק, ומה בכך?!} אם
כן, לבו נוקפו ופורש!

גבעא מיניה **רבי אבא מרב הונא**: אשה, מהו שתבדוק עצמה
כשיעור וסת, כדי לחייב בעלה חטאת? אמר ליה: מי משכחת לה
לבדיקה כשיעור וסת?! והתניא: איזהו שיעור וסת? משל לשמש
ועד, שעומדים בצד המשקוף. ביציאות השמש, נכנס עד - הוי וסת
שאמרו לקנוח, ולא לבדיקה! ~אלא מהו שתקנח?

איכא דאמרי, הכי בעא מיניה: גאשה, מהו שתבדוק עצמה כדי
לחייב בעלה אשם תלוי? אמר לו: לא תבדוק! {ותבדוק, ומה
בכך?!} אם כן, לבו נוקפו, ופורש!

ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה. יתירות עליהן כהנות,
בשעה שהן אוכלות בתרומה. **רבי יהודה** אומר: אף בשעת עברתן
מלאכול בתרומה -- אמר ר' **אמי** אמר **רבי ינאי**: וזהו עדן של
צנועות! {אמר ליה **רבי אבא בר ממל** לר' **אמי**: תנא תני:
"צריכות", ואת תני: "צנועות"?! אמר ליה: שאני אומר: כל
המקיים דברי חכמים, נקרא צנוע! {אמר **רבא**: ושאני מקיים
דברי חכמים, "צנוע" הוא דלא מקרי - הא "רשע" לא מקרי?!
~אלא אמר **רבא**: צנועות, עד שבדקו בו עצמן לפני תשמיש זה,
אין בודקות בו לפני תשמיש אחר - ושאין צנועות, בודקות ולא
איכפת להן

גופא: אמר **רבי זירא** אמר **רבי אבא בר ירמיה** אמר **שמואל**: אשה
שאין לה וסת, אסורה לשמש עד שתבדוק -- {אמר ליה ר' **זירא**
לרבי אבא בר ירמיה: אין לה וסת, בעיא בדיקה - יש לה וסת לא
בעיא בדיקה?! אמר ליה: יש לה וסת, ערה בעיא בדיקה, ישנה
לא בעיא בדיקה - אין לה וסת, בין ערה בין ישנה בעיא בדיקה!
אמר **רבא**: ולימא ליה: יש לה וסת, לטהרות בעיא בדיקה, לבעלה
לא בעיא בדיקה - אין לה וסת, אפילו לבעלה נמי בעיא בדיקה?!
- ומדלא אמר ליה הכי, שמע מינה: קסבר שמואל: כל לבעלה, לא

בעיא בדיקה!

{תנו רבנן: חמרין ופועלין, והבאין מבית האבל ומבית המשתה - נשיהם להם בחזקת טהרה. ובאין ושוהין עמהם, בין ישנות בין ערות. במה דברים אמורים? שהניחן בחזקת טהרה - אבל הניחן בחזקת טומאה, לעולם היא טמאה עד שתאמר לו: "טהורה אני" - והא שמואל, במאי מוקי לה?! אי בשיש לה וסת, קשיא ערה! ואי בשאין לה וסת, קשיא בין ערה בין ישנה! כלעולם בשיש לה וסת - וכיון שתבעה, אין לך בדיקה גדולה מזו!

אמר ליה **רב פפא לרבא**: מהו למעבד כי הא מתניתא? (**יבב**)
אמר ליה: סודני! לא! דמגניא באפיה!

אמר **רב כהנא**: שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הונא בריה דרב יהושע: כי אתו רבנן מבי רב, מצרכי לכו בדיקה?
ואמרו לי: לא! {ולשיילינהו לדידהו?! כדילמא אינהו קא מחמירי אנפשיהו!

תנו רבנן: אשה שאין לה וסת, אסורה לשמש, ואין לה לא כתובה, ולא פירות, ולא מזונות, ולא בלאות. ויוציא ולא מחזיר עולמית, דברי ר' מאיר. **רבי חנינא בן אנטיגנוס** אומר: משמשת בשני עדים - הן עותוה הן תקנוה! משום **אבא חנן** אמרו: אוי לו לבעלה!

אסורה לשמש - דילמא מקלקלת ליה; ואין לה כתובה - כיון דלא חזיא לביאה, לית לה כתובה; ולא פירות, ולא מזונות, ולא בלאות - תנאי כתובה ככתובה דמו; ויוציא ולא יחזיר עולמית - {פשיטא! לא! צריכא דהדרה ואתקנה! מהו דתימא? ליהדרה! קמשמע לן דזימנין דאזלא ומנסבא ומתקנא, ואמר: "אילו הייתי יודע שכך היה, אפילו הייתם נותנין לי מאה מנה, לא הייתי מגרשה!", ונמצא גט בטל ובניה ממזרין!

משום **אבא חנן** אמרו: אוי לו לבעלה! - איכא דאמרי: לר' מאיר אמר ליה, דבעי לאגבויה כתובתה; איכא דאמרי: לרבי חנינא בן אנטיגנוס קאמר ליה, דמקלקלת ליה

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס וּבמאי? ^ אי בעסוקה בטהרות - הא אמרה שמואל חדא זימנא! ^ ואי בשאינה עסוקה בטהרות - הא אמר: כל לבעלה, לא בעיא בדיקה! דאמר ר' זירא אמר ר' **אבא בר ירמיה** אמר **שמואל**: אשה שאין לה וסת, אסורה לשמש עד שתבדוק - ואוקימנא לה בעסוקה בטהרות כמאן דמתני הא, לא מתני הא!